

ལེབ་སྐྱུ་རྩ་པ། རྩ་བའི་ནད་གསོ་བ།

ГЛАВА 30 ЛЕЧЕНИЕ БОЛЕЗНЕЙ УШЕЙ

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྤྱོད་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། ། གྲེ་དྲང་སྤྱོད་ཆེན་པོ་ཉན་ཅིག །

Затем снова мудрец-риши Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*) молвил: «О, великий мудрец-риши, слушай же!

རྩ་བའི་ནད་ལ་རྩ་རྒྱེན་དབྱེ་བ་དང་། ། ཉུགས་དང་བཅོས་ཐབས་རྩམ་བ་བཞི་ཡིས་བཟླ། །

Для болезней ушей описываются четыре темы: причины и условия, классификация, симптомы и методы лечения.

རྩ་རྒྱེན་ནས་དང་སྤྱོད་ལམ་གདོན་སྟགས་ཀྱིས། ། འདུ་བ་འཁྱུགས་ཏེ་རྩ་བའི་ནད་སྦྱེད་འགྱུར། །

1 Причины и условия. Питание, образ жизни, вредоносные влияния и т.д. нарушают жизненные начала, что приводит к появлению болезней ушей.

དབྱེ་བ་རྩ་བ་ནད་དང་འོན་པ་གཉིས། ། རྩ་བའི་རྩ་བ་མཐོས་བད་ཀན་ཁྱེད་དང་བཞི། ། འདུས་གྱུར་རྩལ་འཛོག་འབྱུང་ཐོར་
འབྱུང་བ་དྲུག་འོན་པ་སྐྱུ་བཅས་འོན་དང་རྩ་ཐབས་འགགས། ། སྐྱུ་འོན་མ་རྩུང་བྱ་ལ་ཤོར་བ་བཞི། །

དེ་རྟགས་ན་ནད་རླང་གྱུར་སྟོང་སྟམ་སེམས། ཟུག་ཆེ་གང་ན་མི་བདེ་གཞིགས་ཕྱིད་ན། །

མཁེའི་ཁྱུང་ཆ་བཅས་བྱུག་ཆེ་མགོ་བོ་ན། །ཆུ་མེར་ཁྱུང་འཇག་གང་རེག་འབྲུམ་ཐོར་རྟག།

ན་བ་ནང་འགྲམས་ཁྲག་གྱུར་ཕྱི་རྒྱལ་ཆེ།

བད་ཀན་ལས་ལྟར་མགོ་དང་འགམ་བ་མེ། ཟླ་ཆུང་གཡའ་སྐངས་ཉིངས་ནས་རྟག་སྐམ་འཛག་།

འདུས་གྱུར་ཀུན་གྱི་རྟགས་ལྡན་སྐྱ་མི་ཐོས། རྟག་མདོག་སྐྱ་སྐྱ་མ་ངེས་སྐྱོན་དུ་འཇགས།

3.1.5 В случае сложения [нарушения вниовников-ньепа будут] признаки их всех, снижается слух. Постоянно течёт гной неопределённого цвета и густоты.

འོན་པ་སྐྱབ་ཅས་ཆུ་བཤང་རྩ་སྐྱུ་ཐོས། །ན་སྐབས་འགགས་ན་ན་བ་ཁེངས་འཐིབས་མྱེ། །སྐམ་འོན་སྟོང་སང་ནག་གམ་དམར་
བའོ། །མ་རྒྱང་བྱིས་པ་སོ་སྟེ་ལས་བྱང་ཆོ། །མ་རྒྱང་བྱ་ལ་ཤོར་བས་རྟག་འཇག་འོན། །

3.2 При глухоте с шумом — драче онпа (*sgra bcas 'on pa*) [больному] слышится шум воды, шанга или барабана. При закупорке слухового прохода (*ma spabs 'gags*) — будет [чувство] распираания, заложенности и тяжести. При сухой глухоте кам онпа (*skam 'on pa*) — [уши кажутся] совершенно пустыми, темнеют или краснеют. Из-за малунг булащор (*ma rlung bu la shor*) – когда в период прорезывания зубов у ребёнка в него проникает лунг матери, течёт гной, [ребёнок] глохнет.

གསོ་ཐབས་རྒྱང་གྱུར་སྐྱམ་ཐུན་དོད་དུགས་བྲ། །སྟོག་སྐྱབ་ཅའ་སྐ་ཤིང་ཀུན་མར་སྐྱར་བཏང་། །ལ་ཕྱག་སྐམ་པོ་ཆང་དུ་བཅོས་
བྱས་ལ། །བརྟུངས་བཅོར་ཁུ་བ་རྒྱམ་ཆ་དོ་འཇམ་སྟག་ །ཡང་ན་སྟོན་ཤིང་སྟོང་བསྐྱེགས་སྐྱམ་སྐྱར་རམ། །རྒྱམ་ཆ་རུ་རྟ་ར་ཕྱག་ཆ་
སྐྱར་སྟག་ །དེ་ལ་སྟེད་ཆུང་འབའ་སམ་སྐན་མར་སྐྱར། །

4.1.1 Методы лечения. В случае лунг нужно ставить согревающий масляный компресс; назначать состав из чеснока, *bca' sga* и *shing kun* с маслом. Отварив в чанге сушеную редьку, отбить, отжать, в жидкость добавить *rgyam tshwa* и закапывать в тёплом виде. Либо закапывать смолу в смеси с горелой древесиной *sgron shing* или *rgyam tshwa* и *ru rta* с мочой нехолощённого козла. Если эффект слабый, готовят лечебное масло «*ba' sam sman mar*».

མཁྲིས་གྱུར་ཀ་ར་མར་དང་བཅས་པ་བཟའ། །དེ་འོག་བསིལ་བའི་འབྲུས་བཏང་མངར་བས་དགང་། །རུ་རྟ་ཨ་རུའི་ཐང་བཏང་
ན་བར་སྟག།

4.1.2 В случае трипа следует есть сахар вместе с маслом; в дальнейшем промывать охлаждающим и заполнять [уши] сладким. Закапывать в уши отвар *ru rta* и *a ru ra*.

ལྷག་གྱུར་དེ་བཞིན་བྱང་པར་གང་ཉེ་གཏར། །

4.1.3 В случае крови [лечение] такое же, в особенности нужно делать кровопускание на ближних сосудах.

བད་གྱུར་པི་པི་ལིང་དང་མར་བསྐྱེལ་སྒྱུག་། དེ་རྩིས་སྒྱུགས་བྱ་སྒྲིག་སྒྱུ་ལ་ཕྱག་དང་། །སྒྲིག་གཤེར་ཁུ་བ་གང་ཅུང་ན་བར་སྒྱུག་།

4.1.4 В случае бекен закапывают масло, вскипяченное с *pi pi ling*, а затем вызвать рвоту и закапывать в ухо сок чеснока, редьки или имбиря на выбор.

ནག་འཛག་རེད་སྒྱུང་སྒྲན་བསྐྱེལ་བལ་ཡེས་ཕྱི། །ཡང་ན་སྒྲུམ་འཛོམ་རྩིས་ལ་ན་བ་སྒྱུང་། །ཁུ་རྟ་ལ་ཕྱག་བྱང་བ་རྒྱ་ཚྭ་དང་། །སྒྲིག་གཤེར་ཞིབ་བཏགས་དར་ཚགས་ལ་བརྟོན་ལ། །འབྲུ་མར་སྒྱུར་ཏེ་འཇམ་ཙམ་སྒྲོས་ལ་མནན། །ལངས་ནས་བྱི་བལ་ཡེ་ལྷས་ན་བར་གཏིགས། །བྱི་བལ་བག་ཟན་རས་གསར་ལེགས་པར་བགག། །ན་བ་རྩབས་ཀྱིས་དྲངས་པས་ནད་ཀུན་སྒྱུང་། །ནག་འཛག་པ་དང་ན་སྤབས་འགགས་པ་སེལ། །ཡང་ན་རྒྱ་ཚྭ་ཤུ་དག་གསེར་ཕྱད་བྱ། །སྒྲིག་སྒྱུ་ཁུ་རྟ་ཆ་མཉམ་ཞིབ་བཏགས་ལ། །བལ་དྲིལ་སྒྲིག་ཆུར་བཅུག་བཅོར་ཁུ་བ་སྒྱུག། །ཞག་གསུམ་ལོན་ནས་སྤབས་མས་དྲང་བར་བྱ། །འབྲུམ་ཐོར་གྱིང་བྱས་བཞར་རྩིས་པི་པི་ལིང་། །རྒྱུ་ཚྭ་སྒྲོང་རོས་ཉེ་ཤིང་ཅི་ཏྲ་ཀ། །དུལ་སྒྱུང་མར་སྒྱུར་བའི་རེད་བྱ་གཞུག།

4.1.5 Если течёт гной, нанести лекарство *red sbyang* и вычистить ватной палочкой. Либо сделать промасливание, а затем вычищать ухо. Тонко измельчить *ru rta*, *la phug*, *byang pa*, *rgya tshwa*, *sge gsher*, пропустить через шёлк, соединить с растительным маслом и поставить в тёплое место. Когда [состав] забродит, закапать в ухо с помощью палочки, обмотанной собачьим пухом, заткнуть собачьим пухом и тщательно закрыть тестом или тканью. Вытягивание ушным рожком нгабра (*rngabs rwa*) вычищает все болезни, устраняет гноетечение и серную пробку. Либо тонко измельчить равные количества *rgya tshwa*, *shu dag*, *gser phud bu*, *sgog skya*, *ru rta*, завернуть в шерсть, опустить в чесночную воду и отжатую жидкость закапать в ухо. Через три дня нужно вытянуть трубочкой. Сыпь

соскрести ложкой и вставить [в ухо] свечку из *pi pi ling, rgyam tshwa, ldong ros, nye shing, tsi tra ka, danda*, мёда и масла.

སྒྲ་བཅས་འོན་ལ་འབྲུ་མར་བསྐྱོན་ལ་སྒྲིག་། དེ་འོག་ཤིང་ཀུན་ཤུ་ཉི་སྒྲེར་བར་ཤུན། ཀྱི་ཚེ་བོང་ང་དཀར་བོ་ཚ་བ་གསུམ། །ཡུངས་མར་བཞི་འབྲུར་ཚ་བསྐྱོན་ལ་སྒྲིག་པས་པན། །

4.2.1 При глухоте с шумом — драче онпа (*sgra bcas 'on pa*) закапывают тёплое растительное масло, а в дальнейшем полезно закапывать состав из *shing kun, shu ti, skyer bar shun, kyi lce, bong nga dkar po, tsha ba gsum* (три жгучих), прокипячённый с четырёхкратным количеством горчичного масла.

ན་སྒྲ་བས་འགགས་ན་སྒྲིག་སྒྲུ་ལ་སྒྲིག་། །འབྲུ་མར་སྒྲུར་བ་ཅ་རྟ་མ་བྱའི་མདོངས། །རྒྱུ་ཚ་བཏབ་ལ་འཇམ་བསྐྱོན་ན་བར་སྒྲིག་། །ཐུར་ལ་སྒྲུབ་ཉལ་ནང་པར་རབས་རས་དང་། །ཡང་ན་སྒྲ་ཙེ་ཤིང་ཀུན་ཁ་ཅ་ཚ། །ཅ་རྟ་ལ་སྒྲིག་ཀྱི་ཚས་མ་བྱའི་མདོངས། །འབྲུ་མར་སྒྲུར་ལ་ནར་སྒྲིག་རྩེས་ལ་བྲུ། །

4.2.2 При закупорке слухового прохода закапывать в ухо в тёплом виде сок чеснока и редьки, соединённый с растительным маслом с добавлением *ru rta, rma bya'i mdongs* и *rgyam tshwa* и уложить [больного], свесив голову. На утро вытянуть рожком или закапать состав из *gla rtsi, shing kun, kha ru tshwa, ru rta, la phug, ug chos, rma bya'i mdongs* вместе с растительным маслом, а после выковырять.

སྒྲམ་འོན་ཤིང་ཀུན་ཅ་རྟ་སྒྲ་ཙེ་དང་། །ཀྱི་ཚས་ཉིལ་མར་སྒྲུར་སྒྲིག་པས་ཡེས་བྲི། །དམར་སང་ལ་ནི་གདོན་བཅས་བྲུ་བར་ཤིས། །འོན་བ་ཀུན་ལ་སྒྲིག་སྒྲུ་ལ་སྒྲིག་ཀྱ། །ར་སྒྲིག་ཚུ་ལ་རྒྱུ་ཚ་རྒྱ་ཚ་དང་། །ཅ་རྟ་སྒྲ་ཙེ་ཤིང་ཀུན་ཀྱི་ཚས་འབྲས། །ནར་སྒྲིག་ཡེ་འུས་བྲུ་ཞིང་རབས་ཀྱིས་དངས། །ལ་སྒྲིག་བཅའ་སྒྲའི་ཐལ་བ་སྒྲེར་བར་ཤུན། །ཤིང་ཀུན་ཤུ་དག་ཤུ་ཉི་ཁ་ཅ་ཚ། །རྒྱ་ཚ་ཅ་རྟ་ཀྱི་སྒྲེ་ལ་བཟླ། །ཁྱོ་གའི་ཐལ་བ་སྒྲ་སྒྲང་འབྲུ་མར་དང་། །ཚ་བསིངས་བཞི་འབྲུར་སྒྲུ་ཁུར་བསྐྱོན་ཉི་སྒྲིག་། །གཡའ་སྒྲངས་སྒྲ་བཅས་ནག་འཇོག་འོན་བ་སེལ། །

4.2.3 При сухой глухоте кам онпа (*skam 'on pa*) нужно протирать составом из *shing kun, ru rta, gla rtsi, ug chos* вместе с кунжутным маслом с помощью ватной палочки. При покраснении хорошо проводить лечение вредоносных влияний дон (*gdon*). При любой глухоте следует, закапав в уши сок чеснока, редьки и мочи козла с добавлением *rgyam tshwa, rgya tshwa, ru rta, gla rtsi, shing kun, ug chos 'bras*, поковырять ватной палочкой и вытягивать рожком. Закапывать прокипячённый в соке *lcum* состав из тхалва *la phug* и *bca' sga, skyer pa'i bar shun, shing kun, shu dag, shu ti, kha ru tshwa, rgya tshwa, ru rta, kyi snye, ya bakSha ra, gro ga'i thal ba, gla sgang*, в смеси с четырёхкратным количеством подсолённого растительного масла. Это устраняет зуд, отёчность, шум, истечение гноя и глухоту.

མ་རྒྱུད་གསར་ཁྱུགས་རྣལ་འཛག་བཅོས་དང་མཚུངས། །འབའ་སམ་མར་སྤྱར་རྟེངས་ནས་སྤང་བར་བྱ། །ཞིས་གསུངས་སོ། །

4.2.4 Малунг булащор (*ma rlung bu la shor*) в свежем состоянии лечить так же как истечение гноя, готовить лечебное масло '*ba' sam sman mar*, но в застарелых случаях надо отказываться.» Так сказано.

བདུད་རྩི་སྤྱིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་རྣ་བའི་ནད་གསོ་བའི་ལཱུ་སྟེ་སུམ་ཅུ་པའོ། །

Это тридцатая глава «Лечение болезней ушей» из «Сущности амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

перевод с тибетского на русский: Анастасия Теплякова